

L'ÚNICA COSA IMPRESCINDIBLE QUE HAS DE SABER ÉS ON HI HA UNA BIBLIOTECA

Les biblioteques han estat tradicionalment un lloc on reunir, classificar i guardar publicacions per posar-les a l'abast del públic. Les biblioteques recollien el saber perquè aquest pogués ser transmès a les següents generacions, de manera que esdevenien l'enllaç entre el passat i el futur del coneixement col·lectiu.

Aquesta, segurament, segueix essent la seva principal funció, però els canvis socials - democratització de l'accés a l'educació i la cultura- i tecnològics -aparició de tota mena de suports d'emmagatzematge i eines de transmissió de la informació- han obligat les biblioteques a evolucionar i adaptar-se a noves circumstàncies.

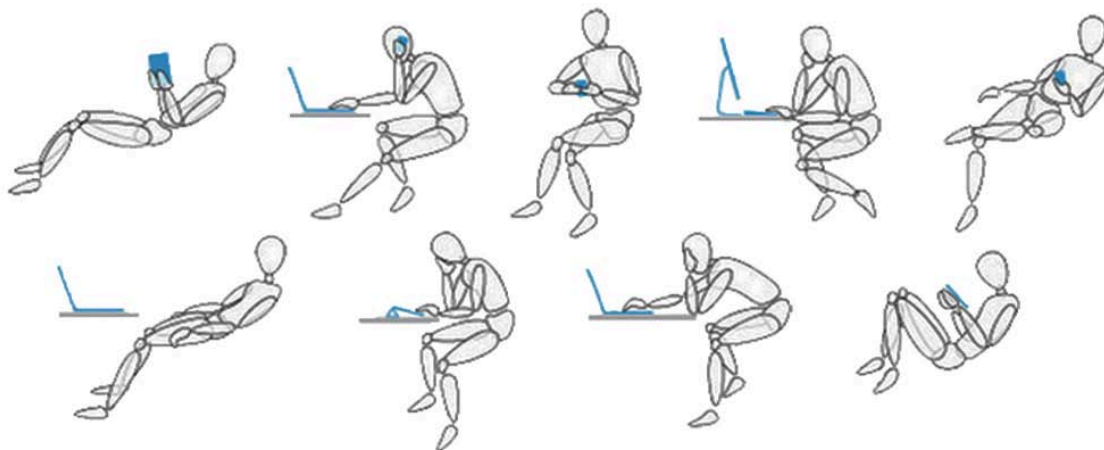
Avui en dia les biblioteques ja no són llocs elitistes reservats a les persones cultes i il·lustrades sinó centres oberts a tots els públics que fomenten l'accés al coneixement i la cultura universals. Per això, van deixant de ser simples magatzems de llibres ordenats per esdevenir portes obertes al coneixement, el qual es troba en els seus propis fons i, cada vegada més, a la xarxa, més enllà dels límits físics de l'edifici.

Per tant, a l'hora de projectar una biblioteca cal tenir clars, en primer lloc, els objectius de la biblioteca, però també quins són els fons i continguts a disposició del públic, les possibilitats que es volen oferir als usuaris i la relació que volem que s'estableixi entre ells i la biblioteca.

Si un dels objectius principals de les biblioteques és fomentar la lectura i la formació cal que, entre d'altres aspectes, l'arquitectura i el disseny dels espais aconseguixin que els visitants s'hi sentin a gust, còmodes, com a casa.

Ara bé, de tipus d'usuaris n'hi ha tants com persones i cada un té unes inquietuds i unes necessitats diferents. Així, les biblioteques han de procurar ser el màxim d'inclusives possible i donar resposta a una diversitat social creixent, en la qual hi trobem gent de totes les edats i d'origens ben diversos.

Per exemple, a diferència d'un teatre o un cinema, on tothom seu en la mateixa posició i a la mateixa hora per assistir al mateix espectacle, a les biblioteques cal preveure diferents maneres i llocs per relacionar-se amb les fonts d'informació (llibres, ordinadors,...), de manera que qui vulgui fer-ho assegut en una cadira davant d'una taula pugui fer-ho; qui prefereixi estar còmodament en un sofà, també; i els qui optin per treballar en grup puguin estar parlant i debatent sense molestar la resta de gent.

Si ens centrem en el públic infantil, el primer que hem de tenir en compte és que també són persones amb criteri propi (una evidència que a vegades sembla que s'oblida), malgrat que sempre van a la biblioteca acompanyats d'adults. Ara bé, tenen determinades característiques que els diferencien d'altres visitants. La més òbvia, la mida. Una altra, la poca importància que atorguen al silenci. Però n'hi ha més, també fonamentals a l'hora d'entendre quines necessitats espacials i sensorials tenen, com per exemple la forma de relacionar-se amb els objectes (fet especialment destacable en els més petits, els quals probablement perceben els llibres com una joguina més amb la que interactuar), la manera de relacionar-se amb l'entorn

immediat (amb el qual estan constantment interactuant) o la temporalitat de les seves accions (o estona durant la qual són capaços de concentrar-se en una activitat concreta).

Tot això ens fa reflexionar sobre la importància de concebre els espais infantils de les biblioteques com llocs que fomentin la relaxació, la proximitat i el contacte físic entre els infants i els adults que els acompanyen, i que, al mateix temps, permetin graduar la distància (física o sensorial) amb la resta d'usuaris en funció de les necessitats. Imaginem espais on petits i grans, junts, s'hi sentin còmodes tant físicament com emocionalment, on el paviment pugui esdevenir una rica topografia i crear llocs variats on jeure (rampes, grades,...) i on el mobiliari ofereixi diverses possibilitats d'interactuació.

En general, però, tot i que en els darrers anys es percep la intenció d'anar més enllà, veiem que els espais infantils de les biblioteques sovint encara es resolen simplement amb mobiliari de mida més petita i de formes figuratives i amb una major varietat cromàtica i formal en la decoració. Es repeteix i es perpetua, per tant, el model convencional de biblioteca implementat a la resta d'espais (poca varietat en les possibilitats per seure i llegir, prioritat pel silenci, etc), però més enllà de l'escala dels objectes, se n'"infantilitza" allò més superficial amb intervencions que actuen més de maquillatge que no pas d'acció resolutiva davant d'unes necessitats concretes. D'aquesta manera es renuncia a la possibilitat de plantejar una transformació reflexionada del model de biblioteca i s'opta per la facilitat de seguir fent el mateix de sempre.

En aquest punt, pensem que potser hauríem de fer un pas enrere i plantejant-nos si cal una diferenciació tan clara entre els espais infantils i la resta de la biblioteca o, si per contra, els espais s'han de diferenciar en funció del seu ús.

Si creiem en una societat lliure, crítica, integradora i respectuosa, l'arquitectura que fem no només ha de reflectir aquests ideals sinó que els ha de potenciar.

En conseqüència, en comptes de segregat una part de la població únicament per raons d'edat, optaríem per entendre la biblioteca com un gran espai comunitari que parteix d'una plaça pública i que, mitjançant una gradació dels espais, des dels més públics als més privats, dona resposta a les necessitats específiques de tots els usuaris. Pensem que els espais haurien d'estar organitzats des de les zones generals d'accés i distribució per on passa tothom, als espais més tancats on s'hi poden desenvolupar activitats a porta tancada sense interferir en el funcionament de la resta d'espais. És a dir, uns espais que no separen unes persones de les altres en funció de la seva edat sinó dels diferents usos que s'hi duen a terme i de les necessitats específiques de cada activitat.

D'aquesta manera, les zones generals i més públiques disposarien de prestatgeries, on es classifiquen els documents de manera temàtica, i de diversos àmbits d'estada i lectura que permetrien diferents maneres de relacionar-se amb les fonts d'informació i entre els grups de persones (amics, famílies,...): llocs amb taules i cadires de totes les mides, àrees amb butaques i sofàs, grades amb coixins i, per què no?, xarxes o hamaques on estirar-se o, fins i tot, espais a l'exterior on sortir a llegir a la fresca. Diversitat, flexibilitat i polivalència serien característiques essencials d'aquests espais on, per exemple, un seient corregut i circular podria servir perquè els nens hi llegissin autònomament o acompanyats, asseguts, recolzats o estirats... o perquè quan calgués s'hi realitzessin sessions de contacontes.

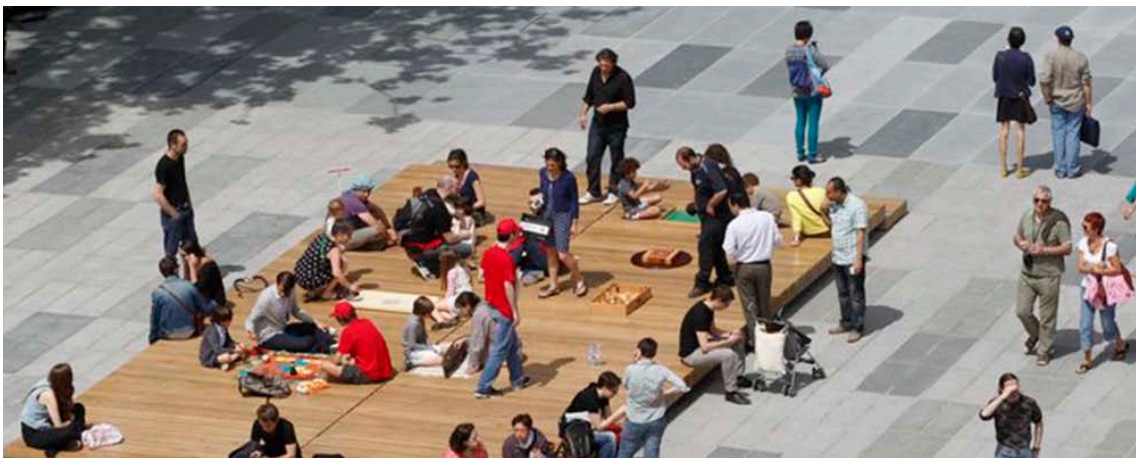
En aquestes zones generals la relació amb l'entorn, inclòs el mobiliari, seria més flexible i, fins i tot, normes com el respecte al silenci absolut serien menys rígides amb l'objectiu de crear espais on els infants, però també els adults, poguessin sentir-se lliures i còmodes per gaudir intensament del plaer de la descoberta, de l'aventura, de la imaginació, de l'aprenentatge i de la lectura.

Paral·lelament hi hauria diversos espais segregats més especialitzats i alhora prou flexibles perquè s'hi poguessin desenvolupar activitats diferents sense que les zones generals se'n veiessin afectades: cubicles d'estudi amb silenci absolut, sales de treball en grup, racons d'activitats familiars o aules ben equipades tècnicament on fer-hi tallers, conferències o activitats lúdiques. Els infants aprendrien a diferenciar els trets que caracteritzen aquests espais i, per tant, l'ús que en poden fer a cada moment segons les seves necessitats, més que no pas per la seva edat. D'aquesta manera, al llarg de la seva vida aniran utilitzant, descobrint, compartint i apropiant-se de tota la biblioteca.

Per potenciar la relació entre l'espai més públic i la resta d'espais segregats es poden utilitzar recursos arquitectònics basats en la continuïtat dels materials, el control de les visuals des d'un espai respecte a l'altre i la gradació de la il·luminació.

L'objectiu principal d'aquesta proposta és fomentar una societat més inclusiva on petits i grans, compartint junts els espais comuns, aprendrien mútuament els uns dels altres per acabar relacionant-se d'igual a igual. Els adults podrien gaudir d'espais rics i variats, concebuts per a tothom, on sentir-se més lliures i menys condicionats en el seu comportament, sovint tan marcat per les convencions socials. I els infants se sentirien plenament integrats mentre, de manera natural, anirien adquirint coneixements i assumint responsabilitats.

Ahora, més que definir les condicions òptimes de confort general (il·luminació, climatització, acústica, seguretat,...), que ja solen venir regulades per les normatives, proposem potenciar aquell confort menys mesurable, que té més a veure amb la sensibilitat i la interrelació social.

Referències:

- "The room as mediator Interview with project manager", Monica C. Madsen
<http://slq.nu/?article=denmark-the-room-as-mediator-interview-with-project-manager>
- "The key to future libraries for children and young people", Lo Claesson
<http://slq.nu/?article=sweden-the-key-to-future-libraries-for-children-and-young-people>
- "Así será la escuela en 2030", El Mundo, 21.10.2014
<http://www.elmundo.es/espana/2014/10/21/54455b9f22601d22738b458e.html>
- Mediateca de Sendai, Japó (Arquitecte: Toyo Ito)
<http://www.archdaily.com/118627/ad-classics-sendai-mEDIATEQUE-toyo-ito/>
- Biblioteca Central de Seattle, EUA (Arquitectes: OMA - Rem Koolhaas)
<http://www.archdaily.com/11651/seattle-central-library-oma-lmn/>
- Biblioteca Pública de Hjørring, Dinamarca (Arquitectes: Bosch & Fjord)
<http://www.walkingpaper.org/2090>
- Biblioteca de Muyinga, Burundi (Arquitectes: BC Architects and Studies)
<http://www.archkids.com/2014/03/biblioteca-de-muyinga-muyingas-library.html>
- Biblioteca infantil "Niños Conarte" de Monterey, Mèxic (Arquitectes: Anagrama)
<http://inthealld.com/2013/10/childrens-library-ninos-conarte-in-monterrey-mexico/>

- Biblioteca familiar a Salamanca (Arquitectes: PlayOffice)

<http://www.playoffice.es/es/proyecto/red-de-lectura>

- Open-Air-Library a Magdeburg, Alemanya (Arquitectes: KARO* amb Architektur+Netzwerk)

<http://www.publicspace.org/ca/obres/f084-open-air-library>

- Biblioteca DOK a Delft, Holanda (Arquitectes: DOK Architekten)

<https://www.flickr.com/photos/shifted/sets/72157604142377648/>

<http://www.infotoday.com/searcher/mar10/Birdsong.shtml>

- Taller infantil al Centre Pompidou de Metz, França (Dissenyadors: Les M)

<http://archidesignclub.com/magazine/rubriques/design/43993-pillow-par-les-m-au-centre-pompidou-metz.html>

(*) El títol d'aquest text ("*L'única cosa imprescindible que has de saber és on hi ha una biblioteca*") és una cita d'Albert Einstein